

taxademy

Sayı : 2023-28

Tarih : 24 Şubat 2023

Konu : Dövizli İşlemlerde ve Değerlemede Dikkate Alınması Gereken Kurlar?

Dövizli işlemlerde döviz kurları ve kayıtların, firmaların **mali tablosuna zarar vermemesi ve vergisel riske neden olmaması** adına dikkatle uygulanması gerekir. Yapılacak işlem ve seçilecek kur, vergilerin doğru hesaplanması ve mutabakat açısından da çok önemlidir.

Bu yazıda, vergi ve muhasebe açısından fatura ve belgelerde dil olarak Türkçe ve Türk para birimi kullanılması ve dövizle yapılan işlemlerde seçilecek kurları ele alacağız. Dövizli alım ve satımı olan firmaların kullandığı TCMB'nin bir [internet sitesi](#) bulunmaktadır. Verileri, çok sade ve doğru şekilde bu sitede kurlara ulaşabilirsiniz.

TCMB, 4 döviz kuru için (USD, EURO, GBP ve CHF) saat başı (10.00-15:00 arası), 22 yabancı para birimi için çalışma günlerinde saat 15:30'da günlük, 21 kur için USD'ye karşı çapraz kur ilan etmektedir. Ayrıca, reel efektif döviz kurları ile TCMB tarafından alım satıma konu olmayan 48 adet para birimi için de bilgi amaçlı kur yayımlanmaktadır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı her yıl VUK ve GVK açısından uygulanacak kurları yayımlamaktadır. En son 8 Şubat 2023 tarihli [548 sıra nolu](#) Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile 2022 yılında yapılacak değerlemelerde esas alınacak kurlar yayımlanmıştır. Bakanlık her yıl, biri efektif diğeri de döviz alış olmak üzere iki kur ilan etmektedir. Peki nedir bu kavramlar? Kısaca inceleyelim;

- Efektif alış kuru
  - Efektif alış kurları, mükelleflerin **nakit** yabancı paraları için uygulanmaktadır. Tebliğde 11 tane ulusal para birimi ve Euro kurları yer almaktadır.
  - Banka hesaplarında **fiziki olarak** tutulan yabancı paralar da efektif alış kuru ile değerlendirilmektedir.
- Döviz alış kuru
  - Döviz alış kurları ise nakit olmayan yabancı paralar için uygulanmaktadır. Tebliğde 98 tane ulusal para birimi ve Euro kurları yer almaktadır.
  - Bu şekilde değerlendirilen yabancı paralara, yabancı para cinsinden düzenlenen mektuplar, senetler ve diğer kıymetli evraklar örnek gösterilebilir.

Önce vergi kanunlarında bu konuda yer alan kuralları ele alalım.

1. Kural olarak Vergi Usul Kanunu'na göre tutulacak defter ve kayıtların Türkçe tutulması zorunludur. Ancak, Türkçe kayıtlar bulunmak kaydıyla defterlerde başka dilden kayıt da yapılabilir. Bu kayıtlar vergi matrahını değiştirmeyecek şekilde tasdik ettirilecek diğer defterlere de yapılabilir. Kayıt ve belgelerde Türk para birimi kullanılır.
2. Belgeler, Türk parası karşılığı gösterilmek şartıyla, yabancı para birimine göre de düzenlenebilir. Şu kadar ki yurt dışındaki müşteriler adına düzenlenen belgelerde Türk parası karşılığı gösterilme şartı aranmaz.

İşlem Türlerine Göre Hangi Kurları Seçelim?

Genel olarak seçilecek kur açısından önemli kıstaslar şu şekildedir;

tax@taxia.com.tr

+90 212 211 11 10

Mecidiyeköy Mah. Şehit Ahmet Sokak Ada Res. No: 6-10/51 Şişli/İstanbul

- [Yurtiçi firmalardan](#) yapılan dövize endeksli mal alımlarına istinaden düzenlenen sözleşmede döviz kurunun taraflarca belirlenmesi halinde, (avans olarak yapılan ödemeler de dahil) düzenlenecek satış faturalarında Türk lirası karşılığının gösterilmesi şartıyla, **sözleşmede belirlenen döviz kuru üzerinden ilgili bedelin Türk lirasına çevrilerek defter kayıtlarına geçirilmesi,**
- [Mal ithalatında,](#) mal bedeli ile mal bedeli üzerinden Gümrük Makbuzu üzerinde hesaplanan Gümrük Vergisi ve KDV'nin hesaplanmasında Gümrük Kanunu'nun 30. maddesinde belirtilen TCMB döviz satış kuru geçerli olacağından, mal bedeli ve söz konusu vergilerin TCMB **döviz satış kuru** üzerinden Türk lirasına çevrilerek defter kayıtlarına geçirilmesi gerekir.
- Vergide en önemli ihtilaf konularından biri kur farklarında KDV konusuydu. En son Maliye Kanun'un değiştirilmesini sağlayarak kur farklarının da KDV'ye tabi olduğunu Kanun'a işlettirmiş ve on yıllardır süren tartışma sona ermiştir.
  - Buna göre dövize endeksli mal alımlarına istinaden bedelin TCMB **döviz alış kuru** üzerinden Türk Lirasına çevrilerek defter kayıtlarına geçirilmesi, ayrıca fatura düzenleme tarihinden, ödemenin gerçekleştiği tarihe kadar lehinize oluşan kur farkları için şirketinizce satıcıya, aleyhinize oluşan kur farkları için ise satıcı tarafından adınıza fatura düzenlenerek, teslim veya hizmetin yapıldığı tarihte bu işlemler için geçerli olan oran üzerinden KDV hesaplanması gerekmektedir.
  - Bu noktada, ülkemizde 5 yıla yakın süredir uygulanmakta olan "döviz ile işlem yasağı" kapsamına giren [konuları da](#) değerlendirmeniz gerekmektedir. Yani, en başta döviz ile işlem yapmanız yasaklanmış olabilir, dikkat!
- Bedelin sonradan değişmesi, matrahta değişiklik olması, işlemin gerçekleşmemesi, malların iade edilmesi veya işlemde vazgeçilmesi gibi hallerde ise ilk işlem tarihindeki kurun esas alınması gerekir.
- BSMV açısından da verginin matrahı lehe kalan paradır. Lehe kalan paranın tespiti TL ile belirlendiğinde iş kolaydır. Döviz ile işlem yapılması durumunda da işlem tarihindeki kur esas alınmalıdır.
- Son olarak dövizli kağıtlarda damga vergisi tarafına bakalım. 35 Seri No.lu Damga Vergisi Kanunu Tebliğinde, vergiye tabi kâğıdın yabancı para cinsinden düzenlenmesi halinde kâğıt üzerinde yer alan dövizin, **kâğıdın düzenlendiği tarihteki** T.C. Merkez Bankasınca tespit ve ilan olunan [cari döviz satış](#) kuruna göre bulunacak Türk Lirası karşılığı üzerinden damga vergisinin hesaplanacağı, damga vergisi miktarının "azami tutarı" aşmadığı hususunun buna göre dikkate alınacağı belirtilmiştir.

Bu konu, sadece mali işler ve denetim elemanlarını değil, alım-satım yapan, sözleşme düzenleyen, yoğun bir şekilde dövizli işlem yapan operasyon ve saha ekipleri ile denetçileri de ilgilendirmektedir. O açıdan bu tür şirketlerde özellikle takip edilmesi gerekir.

Bu yazıda geçen herhangi bir konuyla ilgili sorularınız için danışmanlarımıza ulaşabilirsiniz.

Saygılarımızla,
Taxia